

YERALTI SULARI HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası : 167
Kabul Tarihi : 16/12/1960
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 23/12/1960 Sayı : 10688
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 4 Cilt : 1 Sayfa : 814

*
**

Bu Kanun ile ilgili tüzük için, "Tüzükler Külliyyatı"nın kanunlara göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.

*
**

Yeraltı sularının mülkiyeti:

Madde 1 – Yeraltı suları umumi sular meyanında olup Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bu suların her türlü araştırılması, kullanılması, korunması ve tescili bu kanun hükümlerine tabidir.

Terimler:

Madde 2 – Bu kanunda yeraltı suyu ile ilgili olarak kullanılan terimler aşağıdaki manaları ifade eder:

Yeraltı suyu:

Yeraltındaki durgun veya hareket halinde olan bütün sulardır.

Yer altı suyu deposu:

Bünyesinde yeraltı suyu bulunan tabakalardır ki, bu tabakaların her hangi bir noktasından su çekildiğinde, bütün su kütlelerine tesir edilmiş olur.

Kimse:

Resmi, yarı resmi veya hususi hüviyeti haiz hakiki ve hükmi şahıslar.

Komşu :

Bitişik arazi sahibi veya aynı bölgede bulunan ve halin icaplarına göre bitişik arazi sahibi gibi aynı yeraltı suyu imkanlarından faydalanması lazım gelen kimse.

Müracaat sahibi:

Arama, kullanma veya ıslah ve tadil belgesi isteyen kimse.

Belge sahibi:

Arama, kullanma veya ıslah ve tadil belgesi almış olan kimse.

Faydalı kullanıcı:

Yeraltı suyunun içmede, temizlikte, belediye hizmetlerinde, hayvan sulamada, zirai sulamada, maden ve sanayide, sportif vesair tesislerde kullanılması.

Faydalı ihtiyaç:

Yeraltı suyunu kullanacak kimsenin faydalı kullanışları için muhtaç olduğu su miktarı.

Emniyetli verim haddi:

Yeraltı suyu deposu verimine zarar vermeden devamlı olarak alınabilecek su miktarı.

Araştırma kuyusu:

Yeraltı suyu hakkında bilgi edinmek üzere açılan kuyular.

İşletme kuyusu:

İstifadeye arzolunan kuyular.

Yeraltı suyu işletme sahalarının tesbit ve ilanı:

Madde 3 – (Değişik: 4/7/1988 - KHK - 336/1 md.; Aynen Kabul: 7/2/1990 - 3612/37 md.)

Sınırları ve yapısal özellikleri belirlendikçe yeraltısuyu sahaları,Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine,ilgili bakanlıkça "Yeraltısuyu İşletme Alanları" kabul ve ilan edilir.

İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları içinde kuyu açılması:

Madde 4 – Yeraltı suyu işletme sahaları içinde 8 inci madde hükmüne göre belge alınarak açılması gereken kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla çekilecek su miktarı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tesbit edilir.

Yeraltı suyu işletme sahalarında 8 inci madde şümülüne giren her türlü yeraltı suyu tesisleri, Bayındırlık Bakanlığınca tanzim edilecek teknik talimatname hükümlerine göre meydana getirilir.

Kuyu açan kimse, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkilidir. **(Ek cümleler: 3/7/2003-4916/22 md.)** Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç), 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilir. Tahsil edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye % 25 oranında pay verilir.⁽¹⁾

Faydalı ihtiyaç miktarı,tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından tayin ve tesbit edilir.

İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları dışında yeraltı suyu aranması ve kullanılması:

Madde 5 – İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları dışında her arazi sahibi; arazisinde yeraltı suyu aramak, suyu bulduktan sonra, bunun kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmak hakkına maliktir.

Ancak bu işler 8 inci maddenin şümülüne girdiği takdirde belge alınması mecburidir.

Faydalı ihtiyaç miktarı dördüncü madde hükümlerine göre tayin olunur.

(1) Bu fıkrada yer alan "Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları," ibaresi, 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanununun 28 inci maddesiyle "Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç)," şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Komşu hakkı: (1)

Madde 6 – Arazisinde faydalı ihtiyaçları için yeter miktarda su bulunmayan veya bu suyu elde etmesi fahiş masrafi icabettiren bir kimsenin, komşu arazideki yeraltı suyundan istifade şartları 20 nci maddede sözü geçen yönetmelikte belirtilir.

Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğünün yetkileri:

Madde 7 – Yeraltı suyu etüd ve araştırmaları için Devlet Su İşleri, herhangi bir yerde kuyular açmak veya açtırmak hakkına maliktir. Bu kuyular için istimlak yapılmaz.

Araştırma kuyularından işletme kuyusu haline ifrağ edilenlerle, doğrudan doğruya işletme kuyusu olarak açılan kuyular için, kuyu yeri ile geliş gidişe lüzumlu arazi Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından istimlak olunur. İstimlak bedeli, kuyunun maliyet hesabına ithal edilir. İşletme kuyularının intifa hakkı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından hakiki veya hükmi şahıslara devredilebilir veya kiralanabilir. Devir veya kira bedeli Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından takdir olunur.

Kuyunun intifa hakkının devrinde veya kiralanmasında arazi sahibine tercih hakkı tanınır.

Belge alınması ve bilgi verilmesi mecburiyeti:

Madde 8 – Aşağıdaki (a) ve (b) fıkralarında beyan edilen kazıların yapılması veya kuyuların açılması için Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğünden belge alınması mecburidir:

a) (**Değişik: 4/7/1988 - KHK - 336/1 md.; Aynen Kabul: 7/2/1990 - 3612/38 md.**) Su temini maksadıyla, kesitleri ne olursa olsun, tabii zemin üstünden itibaren derinliği Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tesbit ve ilgili bakanlığın onayından sonra ilan olunan haddi aşan her türlü çukur, sondaj ve kuyular (el ile açılan kuyular hariç),

b) Su temini maksadıyla, boyları ve kesitleri ne olursa olsun, ufki veya meyilli her türlü galeriler ve tüneller.

Bu kazıların yapılması ve kuyuların açılması su temini maksadını gütmemesi halinde, bunlar hakkında belge aranmamakla beraber, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğünün talebi üzerine bilgi verilmesi mecburidir.

Arama belgesi:

Madde 9 – Yeraltı suyu aranmasında belge almayı icabettiren işler için bir sene süreli arama belgesi verilir. Bu süre içinde, arama bitirilemezse; belge sahibinin, sürenin son ayı içinde müracaat etmesi şartıyla belge bir sene için temdit edilir. Bu süre zarfında da arama bitirilemezse; belge hükümsüz sayılır ve iş sahibi yeniden belge alır.

Kullanma belgesi

Madde 10 – Arama belgesine dayanarak arazisinde yeraltı suyu bulunan kimse, bu suyu kullanabilir. Ancak, bir ay içinde Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğüne müracaat ederek kullanma belgesi alır.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle, bu maddede yer alan "tüzükte" ibaresi "yönetmelikte" şeklinde değiştirilmiştir.

(**Ek fıkra: 13/2/2011-6111/126 md.; Değişik: 14/2/2013-6427/1 md.**) Kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine ölçüm sistemleri kurulmadan kullanma belgesi verilemez. Ölçüm sistemlerinin kurulmasını lüzumlu kılacak yeraltı suyunun; kullanım maksadı, miktarı, havza sınırı ve diğer hususlar Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça tespit edilir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça tespit edilen hususlara ilişkin uygulama usul ve esasları ile ölçüm sistemine dair hususlar yönetmelikle belirlenir. Su ölçüm sisteminin kurulmasına dair süre Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığın kararıyla uzatılabilir. ⁽¹⁾

Islah ve tadil belgesi:

Madde 11 – Kullanma belgesini haiz bir kimse arazisindeki kuyuların veya yeraltı suyu menbalarının verimini artırmak veya başka bir maksadı sağlamak gibi mülahazalarla bunlar üzerinde kendiliğinden her hangi bir müdahalede bulunamaz veya kuyuların kullanma şeklini değiştiremez. Ancak, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğünden "Islah ve tadil belgesi" almak suretiyle, böyle bir ameliyeye girişebilir.

Belgelerin ücret, resim ve harçtan muafiyeti:

Madde 12 – Dokuzuncu, onuncu ve on birinci maddelerde sözü geçen belgeler hiçbir ücrete, damga resmine, harca ve sair rüsumata tabi değildir.

Belge için müracaat:

Madde 13 – Arama, kullanma veya ıslah ve tadil belgesi almak isteyen kimse, doğrudan, doğruya, bulunduğu yerdeki Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü teşkilatına, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü teşkilatı yoksa, en yakın mülkiye amiri vasıtasıyla, Devlet Su İşleri teşkilatına müracaatla belge talebinde bulunur.

Müracaat sahibine, bir ay zarfında, belge verilmek veya reddedilmek suretiyle cevap verilir.

Aynı zamanda yapılan müracaatlarda su taleplerinin emniyetli verim haddine yaklaşması:

Madde 14 – Su taleplerinin yeraltı suyu deposunun emniyetli verim haddine yaklaşması halinde, belge için yapılmış bir müracaattan sonra, bir hafta zarfında, aynı yeraltı su deposundan istifade etmek üzere, yapılacak başka müracaatlar, ilgili Bakanlıkların temsilcilerinden müteşekkil bir heyet marifetiyle incelenerek taliplerden hangilerine kullanma belgesi verileceği karara bağlanır.

(1)19/4/2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanununun 20 nci maddesiyle, bu fıkarda yer alan "Bakanlar Kurulunca" ibareleri "Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça" şeklinde ve "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığın" şeklinde değiştirilmiştir.

Tescil:

Madde 15 – Bu kanun hükümlerine göre verilen bütün belgeler, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü tarafından bir sicile kaydedilir.

Şartların tesbiti ve kontrolü: ⁽¹⁾

Madde 16 – Arama, kullanma, ıslah ve tadil ameliyelerinin şartları ve kuyuların açılmasında fen elemanlarına tanınacak hak ve yetkilerle mesuliyetleri ve bu hususların kontrolü 20 nci maddede sözü geçen yönetmelikte belirtilir.

Proje ve fenni mesuliyet:

Madde 17 – Bu kanun hükümlerine göre yeniden yapılacak veya tadil ve ıslah edilecek her türlü yeraltı suyu tesislerinin etüd, proje ve aplikasyonları, yetkili elemanlarca yapılan tasdikli bir proje ve mesuliyete istinat eder.

Sath alüvyunları içerisinde açılan ve derinliği 8 inci madde gereğince ilan edilen haddi aşmayan kuyular bu hüküm dışındadır.

Ceza hükümleri:

Madde 18 – (Değişik: 23/1/2008-5728/270 md.)

Bu Kanundaki vecibeleri yerine getirmeyenler bu hareketlerinden dolayı, diğer kanunlara göre suç oluşturmadığı takdirde, bu madde hükmüne göre cezalandırılırlar.

a) Belge almadan 8 inci maddedeki işleri yapanlar ile kasten yanlış bilgi verenler bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır. Ceza alınmakla beraber, kuyunun açılıp işletilmesinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne bir mahzur görülmezse, sahibine gerekli belge verilir. Aksi hâlde, kuyu kapatılır ve masrafı kuyuyu açtırandan alınır.

b) 10 ve 11 inci madde hükümlerine aykırı hareket edenlerle arama, kullanma, ıslah ve tadil faaliyetleri sırasında konulan şartlara riayet etmeyenler, müracaat formlarında istenen bilgileri vermeyenler, 8 inci maddenin son fıkrasındaki mecburiyete riayet etmeyenler beşyüz Türk Lirasından ikibin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, kuyu kapatılarak masrafı açtırandan alınır.

Bu Kanunda yazılı olan idarî para cezaları mahallî mülkî amir tarafından verilir.

İstisnalar:

Madde 19 – 6309 sayılı kanun hükümleri gereğince maden telakki edilen sularla 927,4268 ve 6977 sayılı kanunların hükümlerine tabi bulunan içmiye ve yıkanmaya mahsus şifalı maden suları, bu kanun hükümlerinden istisna edilmiştir. Ancak, sekizinci maddenin son fıkrası hükmü mahfuzdur. ⁽²⁾

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 44 üncü maddesiyle, bu maddede yer alan "tüzükte" ibaresi "yönetmelikte" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Bu maddede geçen 4268 sayılı Kanun 3/3/1954 tarih ve 6309 sayılı Kanununun 158 inci maddesi ile 2 nci maddesi hükmü hariç tutularak yürürlükten kaldırılmış olup, mezkûr 2 nci madde de 10/6/1926 tarih ve 927 sayılı Kanuna Ek 5 inci madde olarak eklenmiştir.

Önce açılmış kuyular:

Geçici Madde 1 – (167 sayılı Kanunun kendi numarasız geçici maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış olup da, zirai sulama ile maden işletmelerinde ve sanayide kullanılan ve 8 inci maddenin şümülüne giren yeraltı suyu kuyuları için, bunların sahipleri, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 2 sene içinde kuyunun bulunduğu yerin bağlı bulunduğu Devlet Su İşleri teşkilatına müracaat ederek, hususi formları doldurup vermekle mükelleftir. Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü; bu formları inceleyerek kuyuların kullanma şartlarını tayin ve sahiplerine, müracaat tarihinden itibaren 1 ay içinde kullanma belgesi verir.

İşbu geçici madde gereğince müddeti içinde belge almayanlar 500 liradan 1500 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Geçici Madde 2-(Ek: 13/2/2011-6111/127 md.)

10 uncu maddenin ikinci fıkrasında öngörülen yönetmelik, üç ay içinde hazırlanarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı olduğu Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur.

Geçici Madde 3-(Ek: 13/2/2011-6111/127 md.; Değişik: 14/2/2013-6427/2 md.)⁽¹⁾⁽²⁾⁽³⁾

Bu maddeyi değiştiren Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yeraltı suyu temini amacıyla kuyu, galeri, tünel ve benzerleri için kullanma belgesi almış olanlardan;

a) Sanayi amaçlı kullanılan kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine ölçüm sistemi, bir yıl içinde belge sahibince kurulur. Süresi içerisinde ölçüm sistemini kurmayanların belgeleri iptal edilerek kuyuları kapatılır ve kapatma masrafları sahibinden alınır.

b) Zirai, içme ve kullanma suyu amaçlı açılan ve ölçüm sistemi kurma zorunluluğu dâhilinde bulunan kuyu, galeri, tünel ve benzerlerine ölçüm sistemi, bir yıl içerisinde belge sahibince kurulur. Ölçüm sistemini kuramayanların bu süre içerisinde talep etmesi hâlinde ölçüm sistemleri, bedeli yüzde on fazlası ile ilgililerinden tahsil edilmek üzere, bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren üç yıl içerisinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından kurulur veya kurdurulur. Bu şartlara uymayanların belgeleri iptal edilerek kuyuları kapatılır ve kapatma masrafları sahibinden alınır.

Yönetmelikler⁽¹⁾

Madde 20- (Değişik: 2/7/2018-KHK-700/44 md.)

Bu Kanunda belirtilen yönetmelikler, münhasıran Bakanlıkça düzenleneceği öngörülenler hariç, Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulur.

Madde 21 – Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 22 – Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin olarak 4/3/2014 tarihli ve 28931 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 17/2/2014 tarihli ve 2014/6033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karara bakınız.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin olarak 7/5/2016 tarihli ve 29705 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5/4/2016 tarihli ve 2016/8740 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karara bakınız.

(3) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin olarak 2/5/2018 tarihli ve 30409 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan 9/4/2018 tarihli ve 2018/11645 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karara bakınız.

(4) Bu madde başlığı “Tüzük hazırlanması:” iken. 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK’nin 44 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

**167 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
MEVZUATIN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ
GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin Numarası	167 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/336	—	5/8/1988
3612	—	16/2/1990
4854	—	6/5/2003
4916	—	19/7/2003
5335	4	27/4/2005
5728	18	8/2/2008
6111	10, Geçici Madde 2, Geçici Madde 3	25/2/2011
6427	10, Geçici Madde 3	1/3/2013
7139	10	28/4/2018
KHK/700	6, 16, 20	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)